

PROTOKÓŁ KONTROLI

Egz. nr 1 i 2

1. Oznaczenie jednostki kontrolowanej, adres, NIP i REGON.

Arboretum Bramy Morawskiej, ul. Markowicka 17, 47-400 Racibórz.

Prezydent Miasta Raciborza, ul. Stefana Batorego 6, 47-400 Racibórz – trwały zarząd Arboretum Bramy Morawskiej.

Miasto Racibórz: NIP 6391002175, REGON 276258397.

2. Nazwa organu sprawującego nadzór nad jednostką kontrolowaną.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach.

3. Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej oraz okres, w którym pełni on swoją funkcję – z uwzględnieniem zmian w okresie objętym kontrolą.

Pani Elżbieta Skrzymowska, Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.

Pełni funkcję od 1 kwietnia 2020 r.

4. Imię i nazwisko osoby udzielającej wyjaśnień lub składającej oświadczenie.

Pan Piotr Kolarczyk – Inspektor ds. kolekcji roślinnych.

5. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolującego lub kontrolujących, nazwę komórki kontroli oraz numer i data upoważnienia do kontroli.

Michał Szlęzak – starszy specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach upoważnienie nr 29 z 2 października 2023 r., znak WOF-I.011.29.2023.

Paulina Wilk – starszy inspektor ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, upoważnienie nr 30 z 2 października 2023 r., znak WOF-I.011.30.2023.

6. Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych w jednostce kontrolowanej z wymienieniem ewentualnych przerw w kontroli.

4 października 2023 r.

7. Określenie przedmiotowego zakresu kontroli i okresu objętego kontrolą.

Ocena spełniania wymogów art. 69 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.) tj. kontrola wykonywania obowiązków ogrodu botanicznego: uczestnictwa w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym, prowadzenie edukacji w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej, prowadzenie upraw roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich

MS Szlęzak

ochrony ex situ, a następnie wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków, przetrzymywania roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym oraz prowadzenia dokumentacji hodowlanej.

8. Informacja o wcześniej przeprowadzonej kontroli w zakresie objętym kontrolą.

Pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach działając z upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach 29 września 2020 r. przeprowadzili kontrolę problemową.

9. W trakcie przeprowadzonej kontroli stwierdzono, co następuje.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, który nakłada na regionalnego dyrektora ochrony środowiska obowiązek przeprowadzenia kontroli ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych, ośrodków lub azyli dla zwierząt w zakresie ich działalności.

W związku z obowiązkiem przeprowadzenia ww. kontroli nie rzadziej niż raz na 3 lata, w roku bieżącym kontrola ta została przeprowadzona z inicjatywy własnej Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.

Przedmiotem kontroli było przeprowadzenie spełnienia wymogów art. 69 ustawy o ochronie przyrody. Niniejsza kontrola miała charakter kontroli problemowej. Szczegółowy opis oraz informacje dodatkowe zawiera **załącznik nr 1**.

Część zagospodarowana (turystyczna) Arboretum zajmuje 25 ha, pozostała część jest utrzymywana w stanie półnaturalnym – wykonywane są jedynie cięcia sanitarne oraz w przypadkach klęsk żywiołowych usuwane są wiatrolomy i śniegolomy w celu utrzymania ścieżek. Tam, gdzie to możliwe drzewa są pozostawiane do naturalnego rozkładu.

W części niezagospodarowanej występują siedliska o charakterze świeżego lasu mieszanego oraz grądu. Na tych powierzchniach znajdują się skupiska rodzimych gatunków chronionych – corocznie wykonywana jest ich inwentaryzacja – lista w **załączniku nr 3**.

W części zagospodarowanej zlokalizowane są metaplantacje – stanowiska zastępcze dla gatunków roślin chronionych zebranych ze stanowisk naturalnych na terenie Arboretum oraz innych stanowisk w obrębie ziemi raciborskiej.

W części zagospodarowanej znajduje się „Zaczarowany Ogród”, na terenie którego znajdują się fragmenty siedlisk łąkowych: łąki wilgotne i murawy sucholubne oraz kolekcja roślin rodzimych, w tym gatunków chronionych wraz z opisami.

Ośrodek prowadzi edukację ekologiczną w zakresie bioróżnorodności: na terenie znajdują się ścieżki edukacyjne oraz ścieżka zdrowia. W 2022 r. została otwarta nowa ścieżka dydaktyczna „Co mówi las?” dofinansowana przez WFOŚiGW w Katowicach, ścieżka składa się z 10 interaktywnych tablic dydaktycznych umieszczonych wzdłuż leśnej trasy o długości ok. 2,5 km. Zajęcia prowadzone są na terenie Arboretum oraz w placówkach oświatowych o następującej tematyce: „Poznajemy Arboretum”, „Gdzie się chowa sowa”, „Kolory i kształty liściem malowane”, „Co w śniegu kwitnie”, „Mały tropiciel zwierząt”, „Jakie to drzewo”. Zajęcia terenowe i lekcje prowadzone są we współpracy z placówkami oświatowymi wszystkich szczebli.

Liczba osób na zajęciach dydaktycznych w poszczególnych latach wynosiła:

- 2020 – 183 osób (13 grup),
- 2021 – 1721 osób (64 grupy),
- 2022 – 1422 osób (43 grupy),
- 2023 – 17 grup.

Na terenie Arboretum odbywają praktyki uczniowie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Raciborzu - technik architektury krajobrazu. Dodatkowo prace porządkowe na terenie Arboretum wykonują uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu oraz wychowankowie Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Raciborzu.

W Arboretum w terminie 03-04.06.2023 r. zorganizowano XXIII Konwent Botaniczny Middle European Iris Society. W czasie konwentu miała miejsce konkursowa ocena nowych odmian irysów wyhodowanych przez członków MEIS, które rosną w Zaczarowanym Ogrodzie w Arboretum, w konwencie wzięły udział 52 osoby z Polski, Czech i Słowacji.

W marcu 2023 r. ukazała się publikacja „CITES plants of Europe” wydana przez słoweński University of Primorska, do której pracownicy Arboretum opracowali opis gatunku *Epipactis purpurata*, zostały tam również zawarte zdjęcia tego gatunku storczyka z terenu Arboretum.

Arboretum podjęło współpracę z International Plant Sentinel Network – w 2022 r. pobrano próby w związku z chorobą liści buka – Beech Leaf Disease (BDL) oraz z Leśnym Bankiem Genów w Kostrzycy – także w 2022 r. pobrano próby, w związku z badaniami genetycznymi i zachowaniem zasobów jabłoni.

Referaty na konferencjach naukowych:

- konferencja „Wyznaczanie dróg ku integracji – potencjał zawodowy osób z niepełnosprawnością intelektualną” 05.10.2022 r.; referat przedstawiający praktyki wspomagane uczniów Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, które odbywają regularnie w ABM pt. „Współpraca Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu z Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu”,
- konferencja „Edukacja przyrodniczo-leśna na rzecz botaniki” organizowana przez Leśny Zakład Doświadczalny SGGW w Rogowie 05-07.12.2022 r.; referat „Włączanie grup wykluczonych społecznie do edukacji przyrodniczej poprzez aktywności dostosowane do ich możliwości”,
- konferencja „Polskie ogrody botaniczne i arboreta w XXI wieku – wyzwania, problemy, perspektywy rozwoju”, organizowana w ramach 51. Zjazdu Ogródów Botanicznych i Arboretów w Polsce, odbywająca się w Arboretum SGGW w Rogowie 13-14.06.2023 r.; referat „Integracja lokalnej społeczności wokół ogrodów botanicznych i arboretów – ważny kierunek rozwoju działalności edukacyjnej”.

Dyrekcja Arboretum Bramy Morawskiej oferuje jednostkom naukowym możliwość wykonywania badań naukowych z zakresu botaniki i zoologii na swoim terenie.

W ostatnich latach (w tym w 2022 r.) prowadzone były badania motyli przez Pana Jacka Maronia w ramach, których stwierdzono występowania rzadkich i chronionych gatunków.

Opracowano spis zidentyfikowanych grzybów z terenu Arboretum potwierdzonych dokumentacją fotograficzną przy pomocy dra Marka Halamy, mykologa z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Arboretum wraz z Miastem Racibórz współorganizuje konkursy: „Zielono mi” dla wszystkich mieszkańców Raciborza (co roku) oraz „Z pamiętnika małego ogrodnika” dla raciborskich przedszkoli (2023 r.), a także zorganizowało własny konkurs „Dobre rady na odpady” dla wszystkich szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu raciborskiego (2023 r.).

Arboretum także szeroko promuje wśród lokalnej społeczności nasadzenia roślin miododajnych i wspierania owadów zapylających, zwłaszcza pszczoł samotnic, m.in. poprzez organizację warsztatów zakładania tzw. hoteli dla owadów dla mieszkańców Raciborza (lipiec 2021 r. i marzec 2023 r.), umieszczenie 8 dużych hoteli na miejskich łąkach, prowadzenie warsztatów nt. zakładania łąk kwiatnych i pszczoł samotnic dla Koła Pszczelarzy w Czernicy (marzec 2022 r.), opracowanie wystawy na temat przystosowań w budowie kwiatów do konkretnych zapylaczy, która była umieszczona w ogrodzie jordanowskim w Raciborzu (marzec 2022 r.), warsztaty „Rośliny owadopylne” w ramach projektu BLISKO realizowanego ze środków NCK przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną im. Ryszarda Kincla w Raciborzu (sierpień 2022 r.).

Zrealizowano również materiały filmowe o przyrodzie Arboretum tj. „Holka Polka w podróży – dziedzictwo przyrodnicze” oraz film o powiecie raciborskim zrealizowany przez Starostwo Powiatowe w Raciborzu.

Na terenie Arboretum organizowane są wystawy fotografii przyrodniczej i ekologicznej.

Planowane jest utworzenie kolekcji roślin wskaźnikowych starych lasów, co jest możliwe z uwagi na zachowanie na terenie Arboretum fragmentów starych lasów nieużytkowanych gospodarczo.

Dokumentacja hodowlana jest prowadzona na bieżąco w postaci Księgi Nasadzeń oraz szczegółowego wykazu zawierającego szkic miejsca nasadzenia i informacje potwierdzające obecność lub wypadnięcie osobnika w kolejnych latach. Prowadzona jest również baza danych w formie elektronicznej.

Placówka udostępniona jest dla zwiedzających przez więcej niż 7 dni w roku (całorocznie 7 dni w tygodniu, od świtu do zmierzchu).

Arboretum posiada Regulamin dla odwiedzających – Przepisy Porządkowe.

10. Wzmianka o przekazaniu informacji o podjętych działaniach zapobiegających powstaniu nieprawidłowości i ich skutkach do czasu zakończenia kontroli.

Brak – nie sporządzono.

11. Wzmianka o sporządzonych protokołach dodatkowych, odpisach i wyciągach oraz o zabezpieczonych dowodach (w przypadku występowania).

Nie zachodziła/zachodziła* konieczność spisywania protokołów dodatkowych.

12. Wzmianka o dokonaniu wpisu do książki kontroli.

Nie dotyczy.

Protokół zostanie przekazy drogą pocztową Pani Elżbiecie Skrzymowskiej, Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.

Nie było poprawek, skreśleń i uzupełnień.

Kierownika kontrolowanej jednostki poinformowano o przysługującym mu prawie składania wyjaśnień, co do treści zawartych w niniejszym protokole do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w terminie do siedmiu dni od dnia otrzymania protokołu.

Protokół niniejszy sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.

Integralną część protokołu stanowi spis załączników.

1. Szczegółowy opis oraz informacje dodatkowe.

2. Upoważnienia do kontroli.

3. Inwentaryzacja roślin chronionych (2020 r., 2021 r., 2022r., 2023 r.).

4. _____

Racibórz, 04.10.2023 r.

.....

.....

Kierownik jednostki kontrolowanej
/z upoważnienia/

Michael Schreih

Paulina Wilk

Kontrolujący

